

MAGYAR SKÍZ

Németh Péter Mikola kiállítása

2015. január 8-30.

Korunk művészetelméleti és irodalomtudósi álláspontjai között olyan nézetek is feltűnnek, miszerint a jelen, vagy - pontosabban szólva - a *közeli jövő* a szakrális irodalomé és művészeté lehet vagyis, hogy éppen a szakralitás lesz az, ami meghatározó módon megjelenik majd az alkotók gondolkodásában, kreativitásában. Amikor Németh Péter Mikola *Magyar Skíz* című, egy verseskötvény lapjaiból készült kiállítását látjuk, valójában a szakralitás hagyományának megerősödését tapasztalhatjuk, vagyis modern művészeti gesztusokba és formákba sűrítve a szakralitás iránti érzékenység megnyilvánulását érzékelhetjük.

Lehet, hogy a *jövő* - részben - a szakrális irodalomé, a szakrális művészeteké lesz. Nyilvánvaló persze, hogy a művészet sokszínűsége nem tűnik el soha, de az is tény, és láthatjuk is, hogy a művészetből ez a szakrális gondolkodás sem tűnik el soha. Volt olyan korszak, amikor a szakralitás kissé háttérbe szorult, de ez a korszak mindenképpen a múlté. Németh Péter Mikola működése is azt bizonyítja, hogy még az avantgárd keretei között is feltűnik/feltűnhet a szakrális érzékenység, az ő sokirányú művészeti tevékenysége, szervező munkássága, versei, képversei, vizuális költészete, performanszai, videói mindezen szakrális gondolkodás élő, mai lenyomatai. Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy az avantgárd „találta fel” a képverset, a vizualitást az irodalomban, hogy mindez valamikor a XX. század elején kezdődött. Pedig valójában a vizuális költészetnek több köze van eredetileg a szakralitáshoz, mint a „lázadó” és „avantgárd” gesztusokhoz, másképpen szólva: a vizuális költészet a múltban, a történelemben, a hagyományban mindig is erősen kapcsolódott a szakralitáshoz.

Az ókori képversek, Theokritosz, Szimiasz művei nagyban kötődtek a mitológiához, a vallási szertartásokhoz. Ugyanígy szakrális vizuális munkákról beszél-

tünk a középkorban. Mint tudjuk, az arámi ábravers, az „abrakadabra” a képiségével a „baj”, a „rossz” elűzését kívánta szolgálni. Ha a magyar reneszánsz, illetve barokk művészet képverseit, rózsza vagy kereszt alakú és latin nyelvű munkáit megnézzük, azt láthatjuk, hogy ezeket is mélyen áthatja a vallás, a szakralitás, egyszerűbben szólva: a hit. Lepsényi István híres gyűjteménye, Moesch Lukács munkássága, amelyet Kilián István professzor dolgozott fel, bizonyítja, hogy a vizuális költészet igen erős szakrális hagyománnyal bírt a magyarországi irodalomban is. Hasonló jellegű Szenci Molnár Albert művészete, amely ugyan kevésbé a vallási hagyományt szólaltatja meg, de bőven merít a szöveg „mágikus” erejéből, vagyis kötődik ahhoz a hiedelemhez, hogy a leírt szónak van valamiféle „bűvös” hatása. Ilyen a híres *Cubus* című munkája, amit Tandori Dezső fordított, és így szól: „Légyen a férfierő négyzete, képe tiéd”. A négyzet alakú képvers ebben az esetben is szakrális szerepet tölt be. Hogy mennyire így is gondolta a szerző, arról maga Szenci Molnár Albert tanúskodik, vagyis az a levél, amelyben kifejti, hogy a verse erősítő, gyógyító hatású lesz annak számára, akinek írta, vagyis német területen élő barátjának, mesterének.

Németh Péter Mikola munkái esetében ez a régi típusú szakrális hagyomány jelenik meg. Az ő költészete sokkal inkább kötődik az itt felsorolt ókori, középkori művekhez, a keresztényi, mitologikus gondolkörhöz, mint a XX. századi, vagy XXI. századi avantgárdhoz. Ha megnézzük közelebbről ezeket a műveket, azt látjuk, hogy Németh Péter Mikolánál egyszerre jelenik meg a mitológia, a vallás, a szakralitás, és mindez az avantgárd hagyomány formáiba bújva. Valójában azonban melyik avantgárdhoz kötődnek ezek a művek? Mondhatjuk-e azt, hogy ezek a munkák kapcsolódnak az expresszionizmushoz vagy a futurizmushoz? Mondhatjuk-e azt, hogy ezek a művek valamiféleképpen kötődnek a Tamkó Sirtató Károly fémjelezte dimenzionista vizuális költészethez? Mondható-e az, hogy ezek a munkák valamilyen módon kapcsolódnak a hetvenes, nyolcvanas évek avant-

ANTIK MYSTERIUM VALLÁSOK TÖRTÉNETE A COLOSSEUMBAN
Róma, 2005. Ferragosto, augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján, Mária mennybe menetelének ünnepén

Utolsó reggeli a szabadban. EXPANZIÓ VIII >< PLATÓN: "POLIKOMA" (Vác, 1996. július)

gárdjához, annak szövegtörténeti hagyományrendszeréhez? Rokona-e ez a költészet Papp Tibor, Nagy Pál vagy éppen Bakucz József, Kibédi Varga Áron munkásságának? A kérdés az, hogy kapcsolódnak-e az itt kiállított munkák ezekhez a világokhoz, vagy Németh Péter Mikola teljesen saját utat jár, teljesen saját úton halad, és legföljebb csak apró momentumokat vesz át ezeknek az alkotóknak a formavilágából? A válaszom egyértelmű: Németh Péter Mikola munkásságában erőteljesebben van jelen a szakralitás, a mitológia, mint az avantgárd hagyomány. Ugyanakkor úgy építi fel a saját munkásságát, hogy az avantgárd építkezésből különféle momentumokat átemel, ezáltal megerősítve azt a fajta szakrális, mitologikus világképet, amit képviselni kíván.

És még egy gondolat, nagyon röviden. Ki kell mondanunk még valamit, egy kifejezést Németh Péter Mikolával

kapcsolatban, az pedig az *önmitológia*. Merthogy olyan mítoszt épít fel a saját munkásságából, ami valójában *önmítosz*, tehát a szakralitás mellett a saját szakralitását építi, vagyis önmagát emeli be művészetének középpontjába. Mindez persze nem egyedi, ez az önmitosz-teremtés. Közismert Tandori művészetében ilyen szempontból, de lehetne említeni más művészeket is, Gilbert és George művészetére gondolok például, akik a saját testüket állították ki, mint műalkotásokat. Mindenesetre érdekes az összefüggés: szakralitás, önmitológia és mindezekben az avantgárd gesztusok.

Németh Péter Mikola ebben a kiállításban a szakralitást és az önmitológiát mutatja fel, és ezáltal válik mindez, vagyis ezen gesztusa az egyik fontos állomásává életének és művészetének.

PETŐCZ ANDRÁS